

خدمات علمی و فرهنگی لطفعلی صورتگر بر اساس اسناد تاریخی

ندا رسولی

چکیده:

همیشه باید برای بسترسازی پیشرفت در زمینه‌های مختلف فرهنگی و اجتماعی و مانند آن از تجربیات گذشتگان درس گرفت و آنان را ارج نهاد. افراد زیادی با ویژگی‌های انسان‌های عالم و فرهیخته در جامعه هستند که با تلاش و خدمات خود در زمینه‌های مختلف، موجبات ارتقای آگاهی در جامعه و در نهایت پیشرفت آن می‌شوند. دکتر لطفعلی صورتگر، استاد دانشگاه، مترجم، شاعر، نویسنده و در کل انسانی فرهیخته و عالم، یکی از این اشخاص بود که در طی دوران پر بار زندگیش خدمات بسیاری به جامعه خود کرد. این پژوهش درصدد است با روش بررسی کتابخانه‌ای و بهره‌گیری از اسناد موجود در آرشیو ملی، اشاره‌ای به زندگی و خدمات وی کند.

کلیدواژه‌ها

لطفعلی صورتگر، زندگینامه، اسناد، وزارت معارف.

آرشیو ملی، سال چهارم، شماره اول، بهار ۱۳۹۷، شماره پیاپی ۱۳؛ صص: ۱۱۶-۱۳۶

خدمات علمی و فرهنگی لطفعلی صورتگر بر اساس اسناد تاریخی

ندا رسولی^۱

میرزا لطفعلی خان صورتگر، فرزند میرزا آقاخان فرزند لطفعلی خان نقاش مشهور سده ۱۳ ق. بود. وی در سال ۱۲۹۷ شمسی در شیراز زاده شد (اثر آفرینان، ۱۳۷۹، ص ۶۱؛ بامداد، ۱۳۷۱، ج ۶، ص ۱۷۳-۱۷۴؛ برقی، ۱۳۷۳، ج ۴، ص ۲۳۶۴-۲۳۶۹). در مدرسه متوسطه شعاویه - که بعدها در آن به تدریس تاریخ و ادبیات پرداخت و به خاطر تلاش در آموزش شاگردان آن مدرسه و جلب رضایت اولیا و مسئولان اداره معارف و نیز چاپ کتابهای متعدد، برایش از طرف اداره معارف، درخواست نشان لیاقت شد (سند شماره ۱) - به تحصیل پرداخت و علاقه به شعر و ادبیات و فرهنگ ایران زمین از کودکی در وجودش ریشه داشت. او ادبیات و عربی را نزد فرصت‌الدوله^۲ که مردی ادیب و فاضل بود، آموخت (رادفر، ۱۳۰۲، ص ۱۵۰).
دکتر صورتگر در مقدمه‌ای که بر مجموعه اشعارش (برگ‌های پراکنده) نوشته است اشاره‌ای به این دوران از زندگی خود دارد و تصویر روشنی از آن به دست می‌دهد:

تربیت نخستین من در خانواده‌ای بوده است که کمی بضاعت مادی را با زیادی عشق و محبت جبران می‌کرد. مادرم از آن‌روز که چیزی به‌خاطر من مانده مرا با اشعار حافظ و سعدی می‌خواند و پدرم عصرها و مخصوصاً روزهای جمعه که مرا با خود به گردش می‌برد، داستان‌های شاهنامه را برایم قصه می‌کرد و فراموش

۱. کارشناسی ارشد تاریخ، پژوهشگر پژوهشکده اسناد سازمان اسناد و کتابخانه ملی؛ nedarasouli@gmail.com
۲. میرزا محمد نصر، فرزند میرزا محمدجعفر (۱۲۷۱-۱۳۳۹ ق.) ملقب به «میرزا آقا» که در شعر «فرصت» تخلص می‌کرد و به فرصت شیرازی معروف است در شیراز دیده به جهان گشود. فرصت‌الدوله در بنیان فرهنگ نوین در ایران نقش مهمی داشت. مدتی پسر مظفرالدین‌شاه قاجار او را با خود به تهران برده و به تعلیم شاهزاده می‌پرداخت و از طرف شاه لقب «فرصت‌الدوله» به وی اعطا می‌شود. او به سال ۱۳۲۶ به ریاست معارف شیراز رسید. فرصت از فعالان انقلاب مشروطه بود. فرصت‌الدوله در سال ۱۳۹۹ ش. در شیراز درگذشت آثار فرصت شامل آثار عجم و دیوان اشعار، شیرازنامه، اشکال‌المیزان، در نحو و صرف خط آریا، بحورالاحسان، دیوان فرصت و دریای کبیر است؛ <http://fars.trib.ir>

نمی‌کنم که اولین اثر ادبی را که به امر او به ذهن سپردم قصیده معروف خاقانی شیروانی بود که به یاد مداین سروده است.

در مکتب و مدرسه چون از همدردان خود خردسال‌تر بودم و حافظه‌ای به نسبت سن خود نیرومند داشتم مورد توجه آموزگاران و مدیران واقع می‌شدم و هر کس به علتی از مکتب ما که با شهریه شاگردان اداره می‌شد دیدن می‌کرد، مرا برای خواندن شعر پیش وی می‌بردند. همین سرشناسی طبعاً در من شوقی به وجود آورده بود که قصاید مفصل فارسی و در دوران بلوغ، قصاید عربی و انگلیسی و فرانسوی را به خاطر می‌سپردم و هرگز از این کار احساس خستگی و رنج نمی‌کردم. پدرم رفیقی داشت و هر وقت به مسافرت می‌رفت مرا به وی می‌سپرد. این جوانمرد بزرگوار که خون نیکان روزگار در رگهایش جریان داشت، از نعمت خواندن و نوشتن محروم بود، ولی با آن بلندی همت و نیک‌نفسی که ویژه مردم شهر عزیز من است، هر شب که از کار فراغت پیدا می‌کرد، مرا به اطاق پذیرایی خود می‌خواند و خود در صدر آن روی یگانه کرسی که داشت می‌نشست و من در گوشه دیگر اطاق ایستاده و برای وی قصیده یا غزلی که آن‌روز به حافظه سپرده بودم می‌خواندم و او سر را به آهنگ تقطیع اشعار حرکت می‌داد و آفرین می‌گفت و در پایان یک ریال که در آن روزگار ثروتی سرشار به‌شمار می‌رفت، به‌عنوان جایزه مرحمت می‌فرمود. آزاده مرد قلندر و صوفی خداپرست و نودوست تبریزی که وی را «داداش» می‌گفتند و به شکل دوره‌گردی کتابفروشی می‌کرد، بی‌مضایقه و بدون انتظار دریافت بها هر کتاب تازه‌ای را که از تهران برای او می‌رسید برای مطالعه به من می‌داد و از اینکه مانند جوانان لایبالی و بی‌خیال، اوراق آن کتاب‌ها در هنگام جنگ و جدال کودکانه متلاشی می‌شد، خم بر ابروی مردانه نمی‌آورد و مانند آن بود که نهالی جوان را با آب لطف و مرحمت سرسبز و شاداب می‌کند و از این کار مسرتی معنوی دارد.^۱

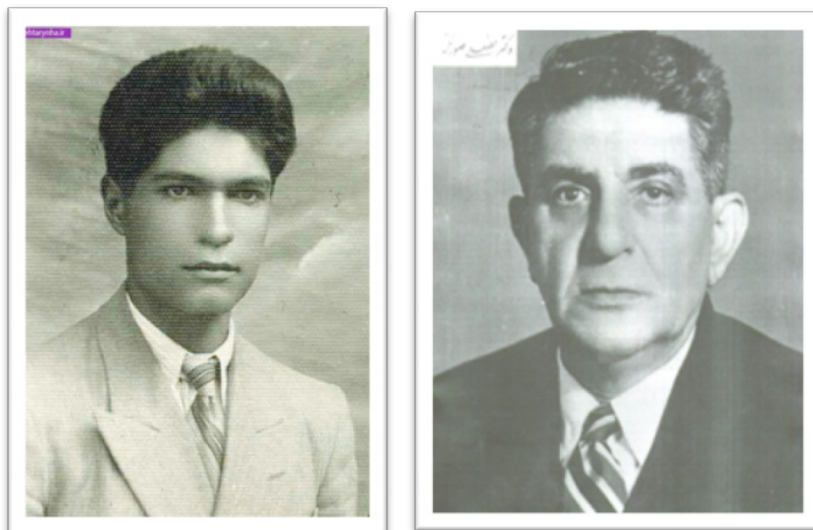
صورتگر در هجده‌سالگی برای ادامه تحصیل به هندوستان رفت و پس از دو سال به شیراز بازگشت. وی پس از بازگشت از هندوستان در اداره دارایی و اداره فرهنگ به کار مشغول شد و مجوز مجله سپیده‌دم را گرفت (سند شماره ۲)، و مجله «سپیده‌دم» ماهانه علمی و ادبی (برزین، ۱۳۷۱) را در هفتم فروردین سال ۱۳۰۱ در شیراز تأسیس کرد (احتشامی، ۱۳۹۱؛ آدمیت، ۱۳۳۹، ج ۳، ص ۴۶۸-۴۶۹؛ بیات؛ کوهستانی، ۱۳۷۲، ص ۱۱) چاپ مجله سپیده‌دم سنگی بود (گلبن، ۱۳۸۱، ص ۳۰۶)؛ مجله‌ای که تمام مطالب آن را - که در شماره به شصت صفحه می‌رسید - خود می‌نوشت. صورتگر داستان منظوم «ونوس و آدونیس» شکسپیر را به فارسی ترجمه کرد و آن را در مجله سپیده‌دم در شیراز به چاپ رساند (عزیدفتری، ۱۳۹۰، ص ۵۷). این همان داستانی است که ایرج‌میرزا آن را با عنوان «زهره و منوچهر» به نظم آورد

۱. وبگاه میراث‌فرهنگی:

<http://www.ichodoc.ir/p-a/CHANGED/85/html/85-6>

و شهرت بسیار دارد. به نظر برخی از صاحب‌نظران ایرج‌میرزا «زهره و منوچهر» را بر اساس ترجمه صورتگر از داستان شکسپیر منظوم ساخته است صورتگر بعدها نیز با برخی از نشریات همکاری داشت و به نگارش مقاله‌های طنزآمیز اجتماعی می‌پرداخت (ج.م، ۱۳۷۷، ص ۵۹۴).

دکتر صورتگر به سال ۱۳۰۶^۱ از طرف دولت برای ادامه تحصیلات خود در رشته ادبیات و زبان انگلیسی عازم اروپا شد (سند شماره ۳) و در پس از مراجعت در دانشکده ادبیات و دانشسرای عالی به تدریس پرداخت (افشار، ۱۳۴۸، ص ۵۸۲)، او مدت‌ها در وزارت معارف با سِمَت‌های متفاوتی مشغول به کار بود سندی در آرشیو ملی موجود است که فهرست کارمندان وزارت معارف همراه با میزان دستمزد و سِمَت آن‌ها مشخص شده است که اسم دکتر صورتگر هم در این فهرست می‌باشد (سند شماره ۴). او علاوه بر تدریس، بارها به‌عنوان بازرس وزارت معارف بابت بررسی وضعیت تدریس کلاس‌های انگلیسی به مدارس می‌رفت و گزارش تهیه می‌کرد (سند شماره ۵). لطفعلی صورتگر بار دیگر به سال ۱۳۱۶ برای ادامه و تکمیل تحصیلات عالی به لندن رفت و با عنوان دکترا بازگشت. وی پایان‌نامه دکترای خود را درباره «نفوذ ادبیات ایران در ادبیات انگلیس در قرن پانزدهم و شانزدهم میلادی» نوشت. صورتگر پس از بازگشت از اروپا، به استادی دانشکده ادبیات دانشگاه تهران برگزیده شد (سند شماره ۶). درس اصلی او در رشته زبان و ادبیات انگلیسی بود، ولی در رشته زبان و ادبیات فارسی نیز «سخن‌سنجی» تدریس می‌کرد (ج.م، ۱۳۷۷، ص ۵۹۴).

سفر به انگلستان زمینه آشنایی او را با دختری به نام «الیو»^۲ در دانشگاه لندن فراهم ساخت. الیو دختری با هوش سرشار بود. او با دکتر صورتگر ازدواج کرد و دست از کار کشید

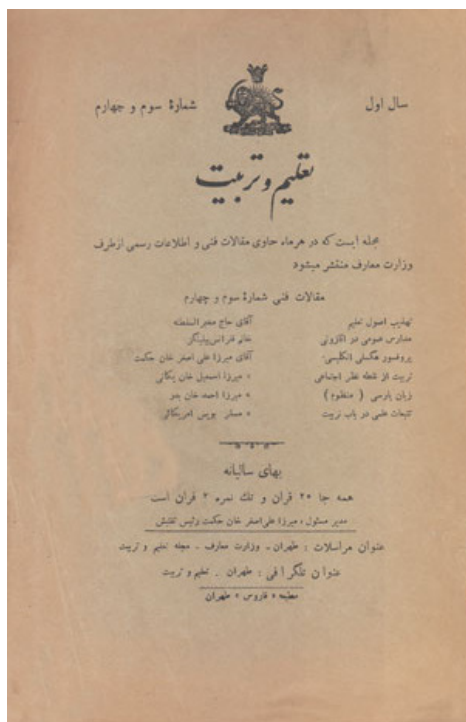
۱. اگر چه تاریخ رفتن او را سال ۱۳۰۶ عنوان کرده‌اند اما بر اساس مدارک مستدل تاریخ اعزام سال ۱۳۰۷ است.
2.Olive (Hepburn) Suratgar. Examiner (1906/1985). tas.:1900-1954), sat30 jun 1951.:p.12.
<https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/52820594>
<http://literature.ut.ac.ir/re-facult-mem>

و در خانه به امور زندگی رسیدگی می‌کرد و علی‌رغم مخالفت خانواده‌اش با دکتر به ایران آمد و نام صورتگر را به‌جای فامیل خود (Examiner, 1951, p.12)، ثمره این ازدواج یک پسر به نام داوود^۱ بود (یادی از صورتگر، ۱۳۴۸، ص ۱۰). او بعد از آمدن به ایران در دانشگاه تهران در رشته ادبیات انگلیسی، شکسپیر درس می‌داد. در خاطرات یکی از دانشجویانش که الیو استاد وی بود می‌خوانیم:

... الیو صورتگر، همسر انگلیسی دکتر صورتگر ... شکسپیر درس می‌داد. زنی ریزه‌میزه و نسبت به سنش چابک و به‌راستی نمایش‌پردازی چیره‌دست. هنگام خواندن مکتب در یک آن هم خواهران جادوگر بود هم مکتب هم لیدی مکتب. هنگامی که ورقه‌های امتحان را داشت برمی‌گرداند به من گفت: نمایش را خوب خوانده‌ای و خوب هم تفسیر کرده‌ای.

گفتم: اینها را از شما یاد گرفتم. گفت: پس معلوم می‌شود من هم خوب درس داده‌ام! در چهره همیشه جدی‌اش نیم‌خنده‌ای را دیدم. مثل آفتاب کم‌رنگ پس ابر، و من همیشه او را به‌یاد خواهم داشت. باور نخواهم کرد که الیو صورتگری که در یک خانه سالمندان در انگلیس درگذشت همان بود که من می‌شناختم؛ همسر آن شیرازی شیرین‌سخن که انگلیسی‌اش مزه شیراز می‌داد (بایا، ۱۳۷۸، ص ۷ و ۶، ص ۹۵).

از اطلاعات به‌دست آمده از وبگاه بازنشستگان دانشگاه ادبیات دانشگاه تهران^۲ مشخص می‌شود که الیو صورتگر با عنوان استاد در تاریخ ۱۳۴۸/۱/۲۸ بازنشسته شده است. دکتر لطفعلی صورتگر علاوه بر فعالیت‌های فرهنگی خویش همچنین از سال ۱۳۱۹ تا ۱۳۲۲ شمسی سردبیری مجله تعلیم و تربیت را عهده‌دار بود که بعدها به آموزش و پرورش (برزین، ۱۳۷۱، ص ۲۱) تغییر نام یافت.^۳

۱. David Suratgar (2007 /۴).

۲. اعضای هیئت علمی بازنشسته دانشگاه

تهران؛ <http://literature.ut.ac.ir/>

re-facult-mem

۳. آموزش و پرورش، مجله رسمی وزارت آموزش و پرورش بود که در سال ۱۲۹۸ ش. به‌نام مجله اصول تعلیمات منتشر گردید؛ بعد به‌نام مجله تعلیم و تربیت به مدیریت علی‌اصغر حکمت منتشر شد و سپس به مدیریت نصرالله فلسفی و محیط طباطبائی اداره می‌شد و چون فرهنگستان واژه‌های آموزش و پرورش را به‌جای تعلیم و تربیت قرار داده بود، به‌نام مجله آموزش و پرورش طبع و نشر شد و علاوه بر لطفعلی صورتگر، حبیب یغمایی (۱۳۲۴-۱۳۲۶ و ۱۳۲۷-۱۳۲۹ ش.) و عباس شوقی (۱۳۳۵-۱۳۳۸ ش.)، سردبیری آن را برعهده داشتند. پس از یک وقفه چند ماهه، به‌نام ماهنامه فرهنگ و از اسفند ماه ۱۳۴۱ تا مهرماه ۱۳۵۷ ش. به‌نام ماهنامه آموزش و پرورش منتشر می‌شد. پس از انقلاب اسلامی ایران این نشریه به‌نام فصلنامه تعلیم و تربیت منتشر می‌شود (دانشنامه بزرگ اسلامی، جلد ۲، ص ۵۱۶).

هر باغبان که گل به‌سوی برزن آورد
 شیراز را دوباره به‌یاد من آورد
 آنجا که گر به شاخ گلی آرزوت هست
 گلچین به پیشگاه تو یک خرمن آورد

او می‌گفت: «شعر فرزند ذوق آدمی است که در خلق آن شاعر از کسی منت نبرده و بی‌دستیاری دیگران آن را به‌وجود آورده است و پیش وی از همه‌چیز عزیزتر و گرمی‌تر است ...» (یادی از صورتگر، ۱۳۴۸، ص ۱۰).

مصفا^۱ و شفائی^۲ (۱۳۹۳، ص ۵-۶) در اثر خویش صورتگر را شاعری معرفی کرده‌اند که سخت پای‌بند اصول و قواعد عروضی بود. آنان معتقد بودند که صورتگر در قالب‌های کهن توانست منظور و مقصود را به سر حد لطافت بیان کند. او با اینکه در حدود ۱۰ هزار بیت شعر سرود اما در تمامی اشعارش حتی یک غزل هم وجود ندارد، چون صورتگر که عقیده داشت حافظ و سعدی «غزل» را به اوج غنای خود رسانده‌اند و مقابله با آن‌ها به ذوق و احساس و الهامی اساطیری نیازمند است، درحالی‌که می‌توان راه شعرائی را که به سبک خراسانی و ترکستانی سروده‌اند، پیمود و بدین‌سان با آنکه اهل شیراز بود، تحت‌تأثیر اساتید خراسانی شعر می‌گفت و گاه اوج و طراوت خیره‌کننده‌ای به شعر می‌داد. چنان‌که غلامحسین یوسفی دربارهٔ او می‌گوید: «زبان شعر صورتگر در عین برخورداری از واژگان و شیوهٔ فصیحی پیشین، زبانی است پرمایه و خلاق».

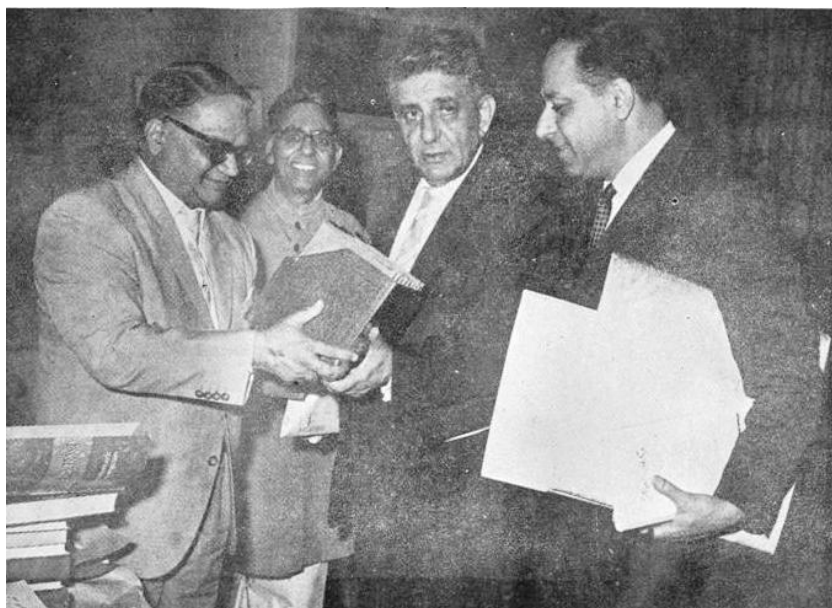
از دیگر مشاغل او ریاست دانشکده ادبیات دانشگاه شیراز بود که از سال ۱۳۴۱ تا سال ۱۳۴۳ ریاست آن را به عهده داشت و در این جایگاه هم خدمات بی‌شماری ارائه داد که به پاس زحمات و تلاشش نشان فرهنگ به وی اهدا شد (سند شماره ۷). او همچنین عضو فرهنگستان و شورای فرهنگی نیز بود (افشار، ۱۳۴۸، ص ۵۸۳؛ سند شماره ۸).

دکتر صورتگر هم‌زمان در راستای فعالیت‌های فرهنگی بارها به کشورهای آلمان، فرانسه، انگلستان (اسناد شماره ۹ و ۱۰)، ایتالیا، مصر، هندوستان و ترکیه سفر کرد و مدت یک‌سال هم در دانشکده ادبیات دانشگاه کلمبیا در نیویورک سمت استادی داشت.

دکتر صورتگر همچنین چندین بار جزو هیئت نمایندگان ایران برای شرکت در نمایشگاه موزه ارمیتاژ به شوروی رفت؛ سال ۱۹۴۵ م. به‌عنوان عضو هیئت نمایندگی ایران در کنفرانس سانفرانسیسکو^۳ به آمریکا اعزام شد در سال ۱۳۴۶ در جرگه هیئت نمایندگی ایران برای شرکت در سمینار شاعران پارسی‌گوی تاجیکستان به آن سرزمین هم سفر کرد (یادی از صورتگر، ۱۳۴۸، ص ۱۰) و در سال ۱۹۵۳ م. جزو هیئت حسن‌نیت به پاکستان رفت.

۱. مظاهر مصفا (متولد ۱۳۱۱، اراک) استاد دانشگاه، شاعر و مصحح برجستهٔ معاصر ایران است.
 ۲. محمدعلی شفائی (۱۳۴۴)، افلت مازندران، استاد دانشگاه، شاعر و منتقد ادبی و پژوهشگر معاصر است.
 ۳. کنفرانس سان فرانسسکو در آوریل ۱۹۴۵ در شهر سان فرانسسکو برگزار شد. در این کنفرانس پنجاه کشور شرکت‌کننده، منشور ملل متحد و طرح‌هایی را که در کنفرانس دامبارتن اوکس تهیه شده بود به‌تصویب رساندند و سازمان ملل متحد را رسماً تشکیل دادند. ریاست کنفرانس را دیپلمات آمریکایی، آلجر هیس بر عهده داشت. ایران در این کنفرانس با هیئتی به ریاست مصطفی عدل شرکت کرده بود. دکتر قاسم غنی نیز از اعضای این هیئت بود.
<https://fa.wikipedia.org>

دکتر لطفعلی صورتگر در هندوستان (آکادمی اقبال)

صورتگر بعد از عمری تلاش برای فرهنگ و هنر این سرزمین در مهر ۱۳۴۸ در شیراز درگذشت و در حافظیه شیراز به خاک سپرده شد. همسر وی الیو صورتگر نیز در سال ۱۹۸۵ در خانه سالمندان در انگلیس چشم از جهان فرو بست.

از دکتر لطفعلی صورتگر تعداد بسیاری کتاب و ترجمه و مقاله به یادگار مانده است. در زیر فقط برخی از آثار وی آمده است:

- آموزش و پرورش ماهنامه فنی و رسمی وزارت فرهنگ. مدیر مسئول: لطفعلی صورتگر. محل نشر و ناشر: تهران: اداره کل نگارش، ۱۳۲۰.
- بیکن، فرانسیس (۱۳۲۰). سخنانی چند از نویسندگان باختر برای دانشکده‌ها و دبیرستانها. چارلز لمب؛ ترجمه لطفعلی صورتگر. تهران: وزارت فرهنگ.
- تاگور، رابیندرانات (۱۳۴۳). مرد جهانی. ترجمه علاءالدین بازارگادی؛ زیر نظر لطفعلی صورتگر. تهران: دانشگاه تهران.
- رانسیمان، استیون (۱۳۲۳). نفوذ ایران در تمدن اروپا در قرون وسطی. ترجمه لطفعلی صورتگر. تهران: شورای فرهنگی-آموزشی بریتانیا در ایران.
- شمس تبریزی (۱۳۶۹). غزلیات شورانگیز. به انتخاب فریدون کار؛ با مقدمه لطفعلی صورتگر. تهران: فروغی.

- صورتگر (صفاری)، کوکب (۱۳۶۸). نامه صورتگر شامل مقالات و اشعار لطفعلی صورتگر
(از ۱۳۰۱ تا ۱۳۶۸). پاژنگ.

- صورتگر، لطفعلی (۱۳۳۵). برگهای پرکنده. تهران: امیرکبیر.

- صورتگر، لطفعلی (۱۳۳۶). سخن‌سنجی. تهران: کتابخانه ابن‌سینا.

- صورتگر، لطفعلی (۱۳۴۵). تجلیات عرفان در ادبیات فارسی. تهران: انتشارات دانشگاه
تهران.

- صورتگر، لطفعلی (۱۳۴۶). باغ صائب. رشت: انجمن ادبی صائب.

- صورتگر، لطفعلی (۱۳۴۷). ادبیات توصیفی/ایران. تهران: کتابخانه ابن‌سینا.

- صورتگر، لطفعلی (۱۳۴۷). درام. تهران: مدرسه عالی ادبیات و زبان‌های خارجی.

- صورتگر، لطفعلی (۱۳۴۸). تجلیات عرفان در ادبیات فارسی. تهران: ابن‌سینا.

- صورتگر، لطفعلی (۱۳۷۳). تاریخ ادبیات انگلیس. تهران: امیرکبیر.

- صورتگر، لطفعلی (۱۳۸۱). تاریخ ادبیات انگلیسی. تهران: هرمس.

- صورتگر، لطفعلی (۱۳۸۴). تاریخ ادبیات انگلیس از سده چهارم تا سده هیجدهم میلادی.

تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

- صورتگر، لطفعلی (۱۳۸۴). منظومه‌های غنائی/ایران. تألیف. تهران: انتشارات دانشگاه

تهران.

- صورتگر، لطفعلی (بی‌تا). زیر آسمان باختر. [بی‌جا].

- صورتگر، لطفعلی (بی‌تا). علم/اقتصاد. شیراز: محمدی شیراز.

- مارلو، کریستوفر (۱۳۴۰). دکتر فاستوس. ترجمه لطفعلی صورتگر. تهران: انتشارات بنگاه

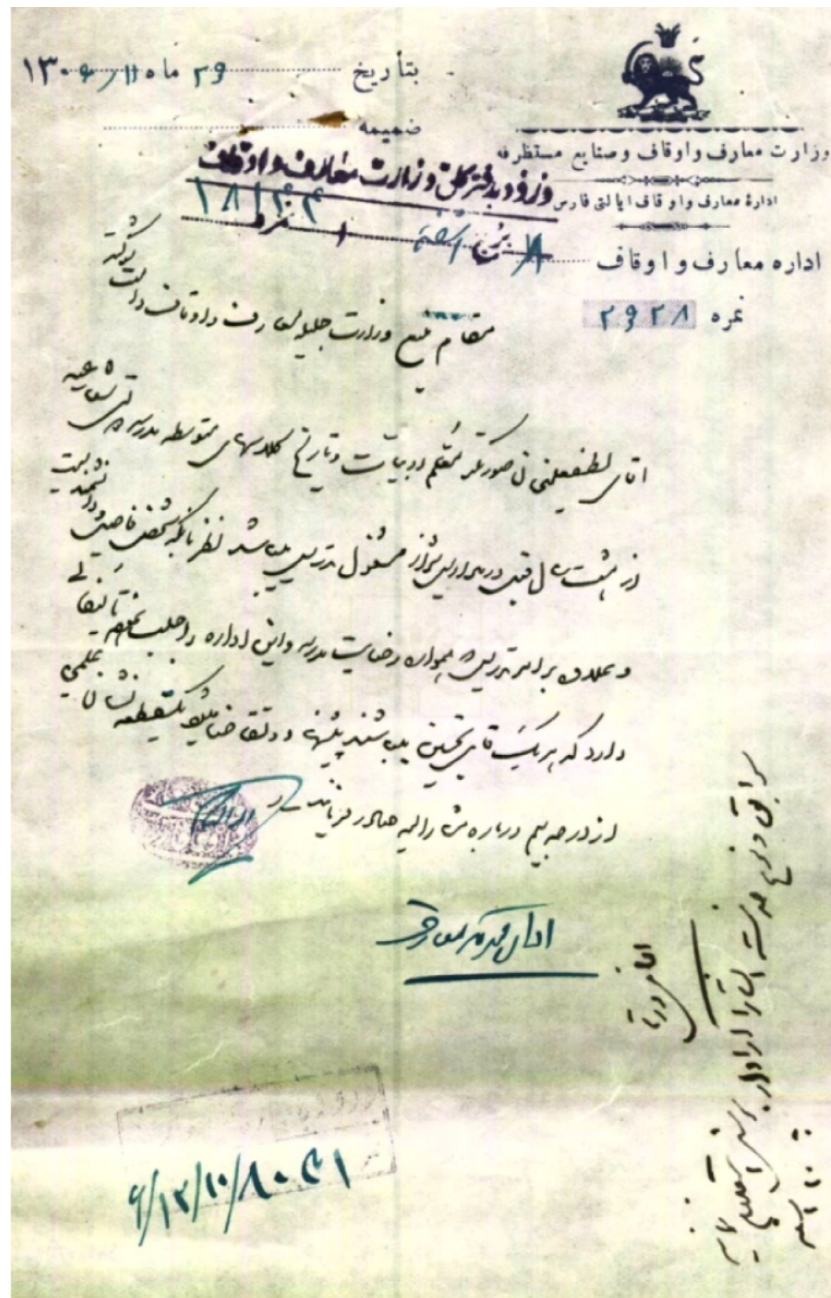
ترجمه و نشر کتاب.

منابع:

- افشار، ایرج (۱۳۴۸). *لطفعلی صورتگر*. تهران: راهنمای کتاب. س ۱۲، ش ۹ و ۱۰، ص ۵۸۲.
- انجمن آثار و مفاخر فرهنگی (۱۳۷۹). *اثرآفرینان: زندگینامه نام‌آوران فرهنگی ایران*. زیر نظر عبدالحسین نوایی. تهران: جلد چهارم، ص ۶۱.
- بامداد، مهدی (۱۳۷۱). *شرح حال رجال*. تهران: انتشارات زوار. چاپ چهارم، ج ۶، ص ۱۸۳ و ۱۸۴.
- برقی، سیدمحمد باقر (۱۳۷۳). *سخنوران نامی معاصر ایران*. تهران: نشر خرم. ج ۴، ص ۲۳۶۴-۲۳۶۹.
- بیات، کاوه؛ کوهستانی، مسعود (۱۳۷۲). *اسناد مطبوعات*. تهران: سازمان اسناد ملی. ص ۱۱.
- ج، م (۱۳۷۷). به یاد صورتگر. *مجله ایران‌شناسی*، سال دهم، پاییز ۱۳۷۷، ش ۳، ص ۵۹۴.
- دانشنامه بزرگ اسلامی (۱۳۷۴). مرکز دائرةالمعارف بزرگ اسلامی، ج ۲، ص ۵۱۶. مدخل آموزش و پرورش.
- *دانشنامه دانش‌گستر* (۱۳۸۹). تهران: مؤسسه علمی-فرهنگی دانش‌گستر. ج ۱۱، ص ۴۲.
- رادفر، ابوالقاسم (۱۳۰۲). *لطفعلی صورتگر*. تهران: مجله ارمغان. سال چهارم، ش ۳-۴، ص ۱۵۰.
- رکن‌زاده آدمیت، حسین (۱۳۳۹). *دانشمندان و سخن‌سرایان فارس*. تهران: اسلامیه و خیام. چاپ اول، ج ۳، ص ۴۶۸-۴۶۹.
- صفار، کوکب (۱۳۶۸). *نامه صورتگر*. تهران: انتشارات خوشه. چاپ اول.
- صفار (صورتگر)، کوکب (۱۳۶۸). *نامه صورتگر*. تهران: انتشارات خوشه. چاپ اول.
- گلبن، محمد (۱۳۸۱). *شماره‌ای گذرا به مجلات غیردولتی در ایران*. مجله بخارا، ش ۲۷، ص ۳۰۲-۳۱۶.
- مسعود برزین (۱۳۷۱). *شناسنامه مطبوعات ایران از ۱۲۱۵ تا ۱۳۵۷ شمسی*. تهران: بهجت.
- مصفا، مظاهر؛ شفائی، محمدعلی (۱۳۹۳). شاعران دانشگاه تهران و جایگاه آن‌ها در ادبیات معاصر. *سبک‌شناسی نظم و نثر فارسی*. سال هفتم، شماره پیاپی ۲۳، ص ۵-۶.
- «یادی از صورتگر» (۱۳۴۸). هنر و مردم، ش ۸۵، ص ۱۰.
- <http://www.ichodoc.ir/p-a/CHANGED/85/html/85-6.htm>.
- <https://search.ancestry.com/cgi-bin/sse.dll?gl=allgs&gsfn=olive&gsln=suratgar&gsfn>.
- <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/52820594>.
- Examiner (Launceston, tas.:1900- 1954), sat30 jun 1951, p.12.

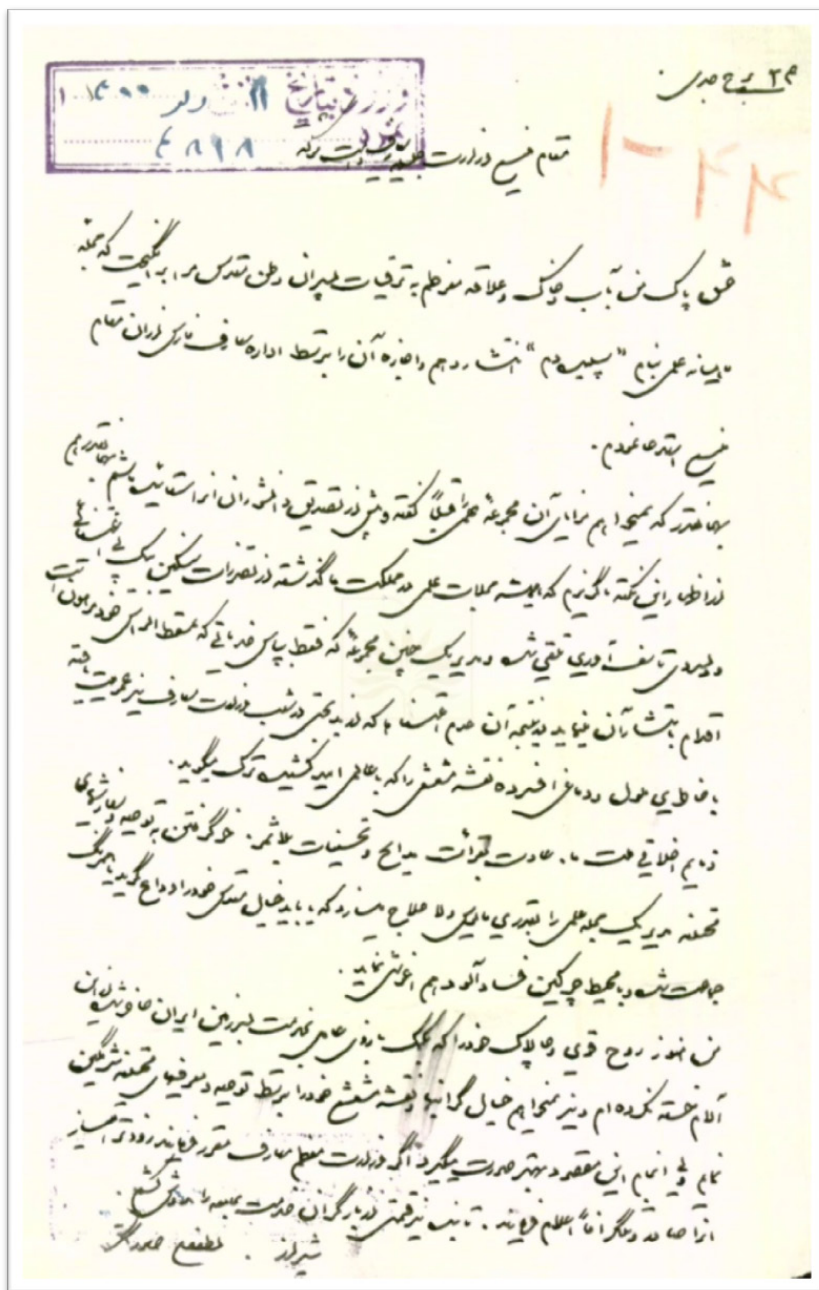

سند شماره ۱

اعطای نشان به دکتر لطفعلی صورتگر، ساکما: ۲۷۰/۱۶۲۶۰

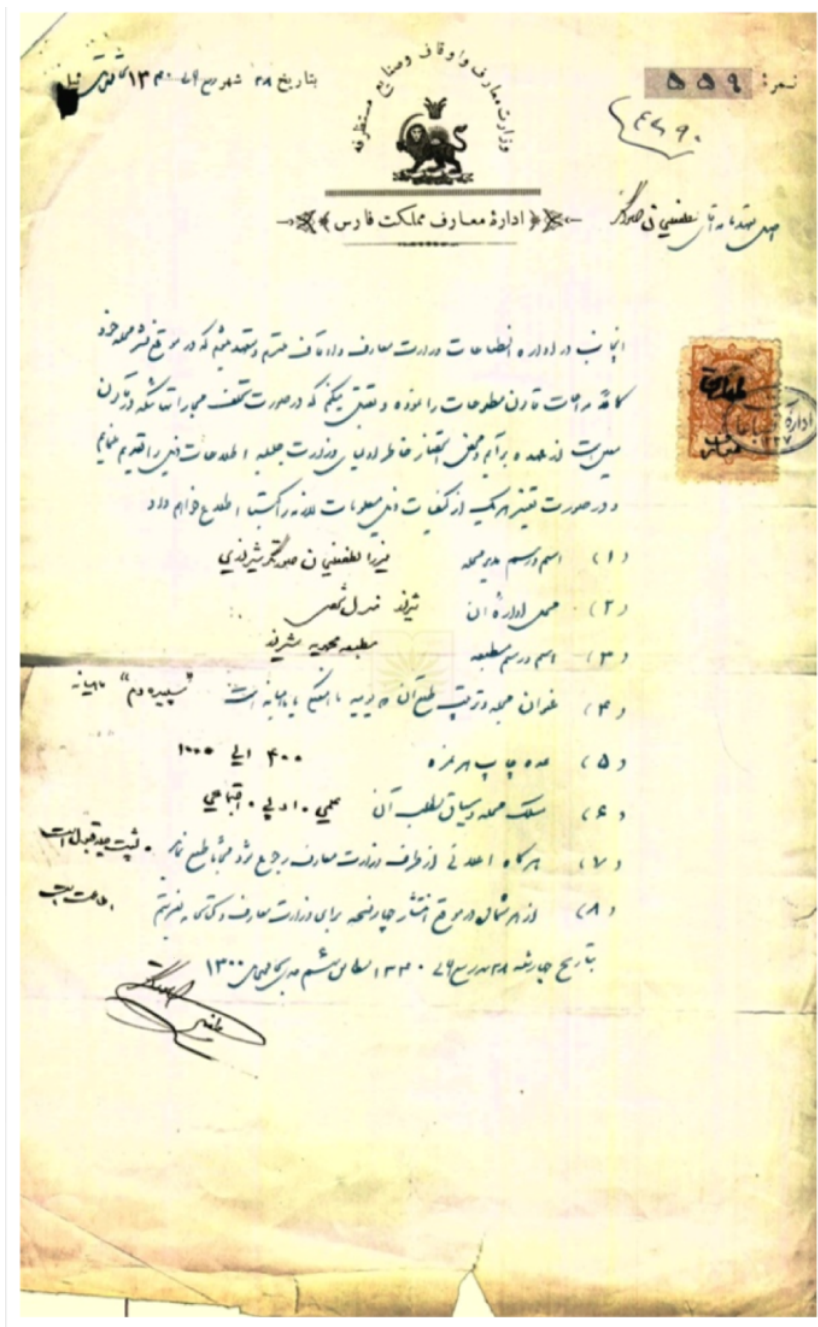

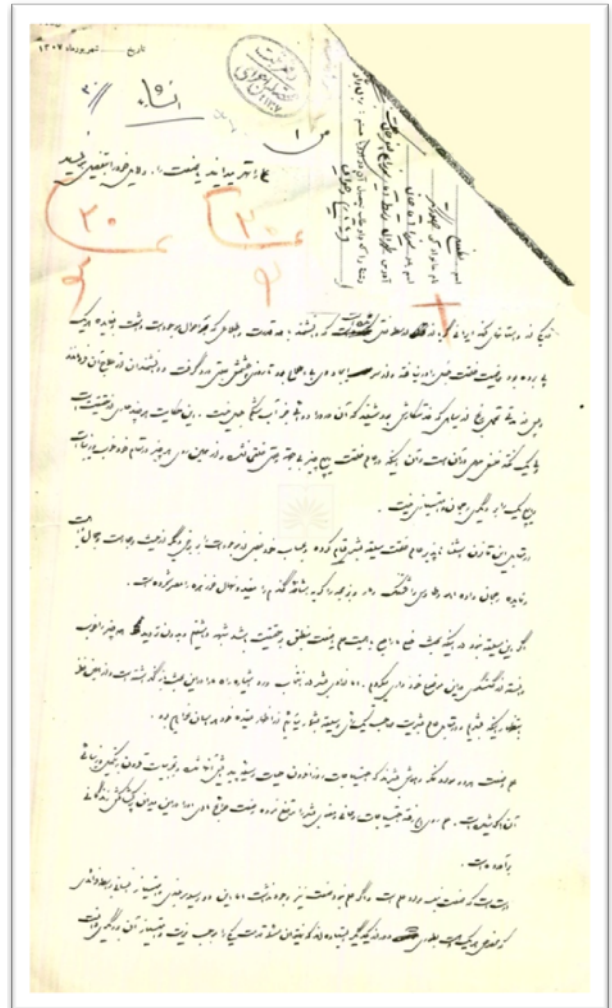
سند شماره ۲

صفحه یک: موافقت وزارت معارف با واگذاری امتیاز مجله سپیده دم

به لطفعلی خان صورتگر و تعهد وی برای رعایت قوانین مطبوعات؛ ساکما: ۳۹۷/۳۴۷۵۴

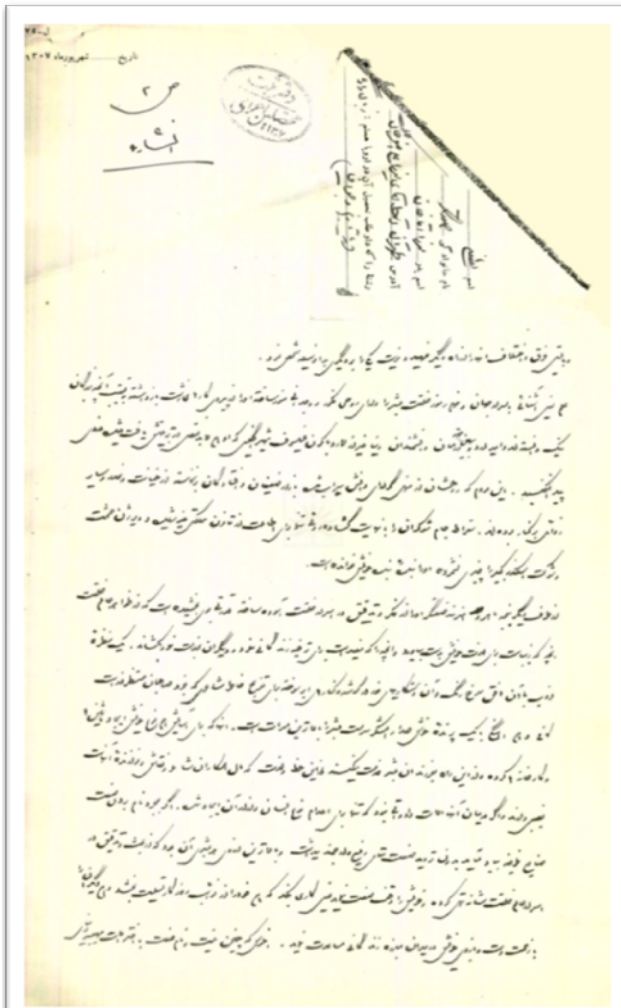
سند شماره ۲- صفحه سه

سند شماره ۳ صفحه یک

موافقت وزارت معارف با واگذاری امتیاز مجله سپیده دم به لطفعلی خان صورتگر و

تعهد وی جهت رعایت مطبوعات؛ ساکما: ۳۹۷/۳۴۷۵۴

سند شماره ۳

صفحه دو

ردیف	نام خانوادگی	اسم	تاریخ تولد	تاریخ ورود به خدمت دولتی	تاریخ شروع برکناری	تاریخ شروع بازنشستگی	حقوق ماهیانه ارباب	سمت رسمی	درجه معادلات	رتبه خاص
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱	لال	آل	صلحه	قل						
۱۰۴	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۰۵	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۰۶	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۰۷	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۰۸	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۰۹	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۱۰	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۱۱	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۱۲	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۱۳	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۱۴	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۱۵	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۱۶	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۱۷	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۱۸	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۱۹	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۲۰	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۲۱	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۲۲	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۲۳	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۲۴	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۲۵	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۲۶	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۲۷	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۲۸	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۲۹	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۳۰	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۳۱	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۳۲	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۳۳	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۳۴	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۳۵	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۳۶	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۳۷	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۳۸	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
۱۳۹	محمد	محمد	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲	۱۳۸۲
جمع										

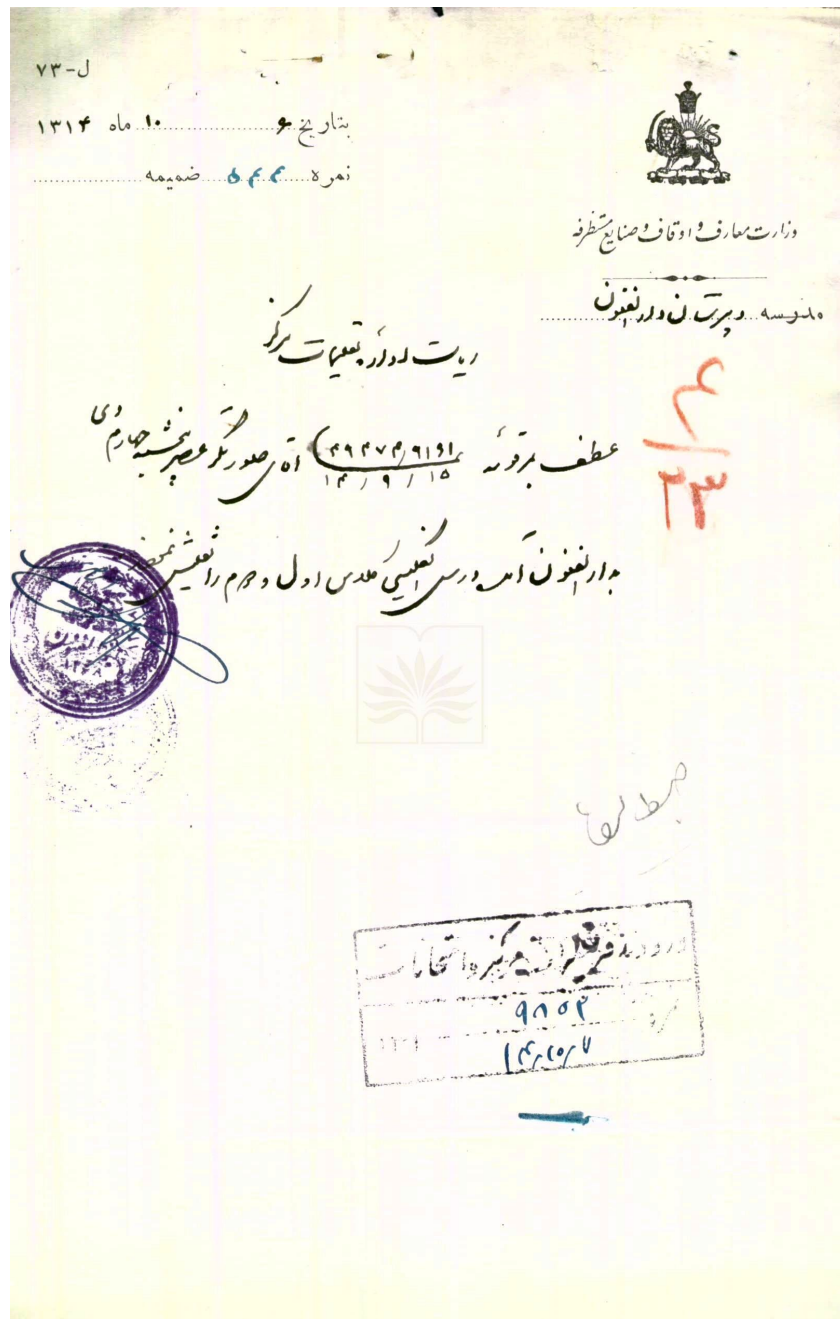
سند شماره ۴

اسامی کارکنان مدارس و ادارات وزارت معارف و

اوقاف (تاریخ شروع خدمت، حقوق، سمت رسمی):

ساکما: ۳۹۷/۳۰۱۷۲

۲-ل

اداره
دایره
شماره
تاریخ
ضمیمه

دانشگاه تهران

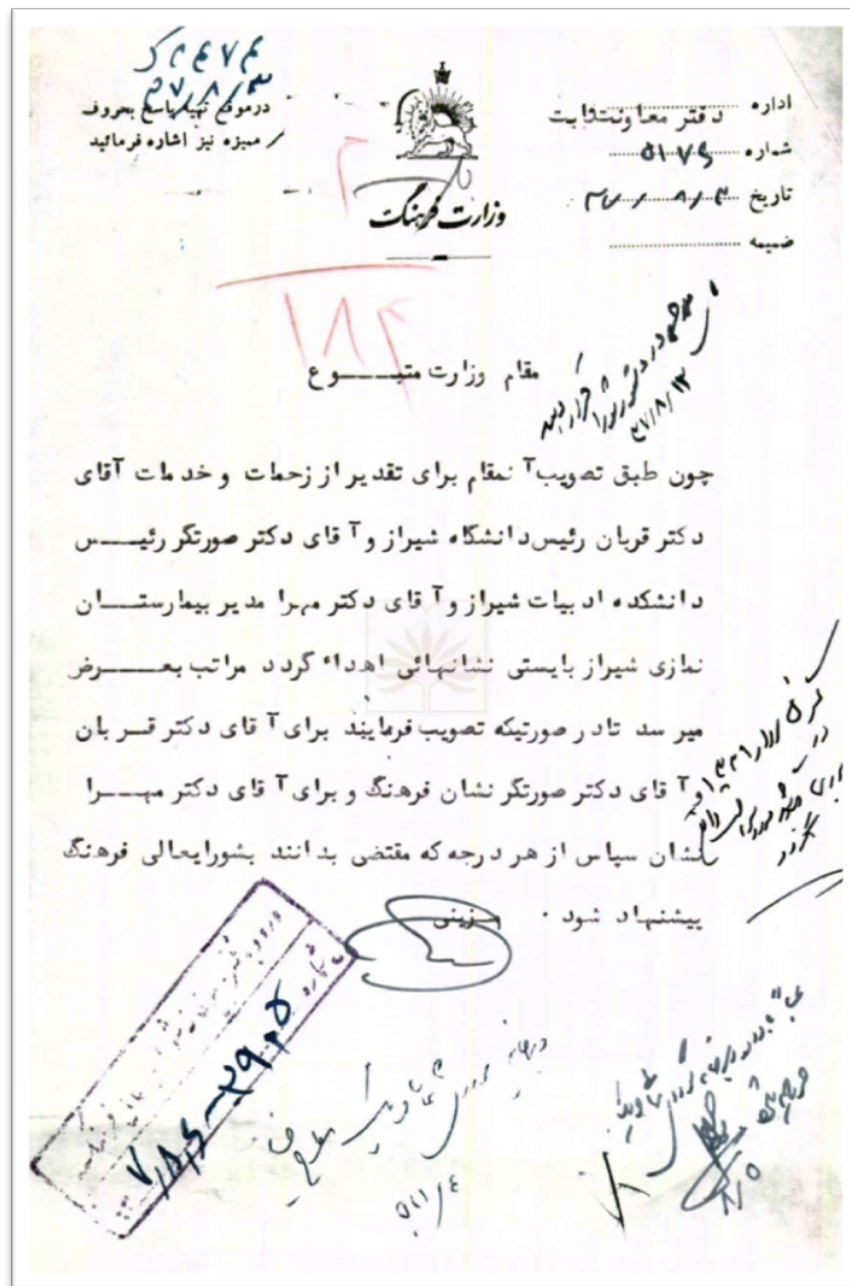
اسامی آقایان کارمندان دانشگاه

۱	جناب آقای دکتر محمود حسینی	۲۴	آقای ابوالحسن شیخ
۲	= = = علی نقی وزیری	۲۵	= دکتر محمد یحسینی
۳	= = = بدیع الزمان نروزانلو	۲۶	= عبداله یحسینی استارانی
۴	= = = اسداله بیژن	۲۷	= محمد اعتماد مقدم
۵	= = = مسعود کیهان	۲۸	= احمد مستولی
۶	= = = سید محمد تدین	۲۹	= نطفعلی صورتگر
۷	= = = سعید نفیسی	۳۰	= ضیاء الدین اسمعیل بیگی
۸	= = = عباسزاقبال آشتیانی	۳۱	= مظفرالدین خان نریخ
۹	= = = احمد بهمنیار	۳۲	= محسن هشتودی
۱۰	آقای روبن ابراهیمیان	۳۳	= غلامحسین فروتن زاد
۱۱	بانوفاطمه رضازاده سیاح	۳۴	= ناصر رحیمی ناجار
۱۲	آقای محمد لیاض	۳۵	= علی اکبر توسلی
۱۳	آقای دکتر خان بابا بیانی	۳۶	آقای دکتر ابوالقاسم احمد وزیری
۱۴	آقای ابوالقاسم غفاری	۳۷	= نظام الدین جعفر شیبانی
۱۵	= هوانس حق نشاریان	۳۸	= علی ثقی وحدتی
۱۶	= کمال جناب	۳۹	= یحیی مهری
۱۷	= مهدی صحن الدین	۴۰	= محمد حسن دهقان
۱۸	= عباس ریاضی	۴۱	= علی اکبر پیرمن
۱۹	= غلامحسین صدیق	۴۲	= غلامرضا راد بر
۲۰	= بداله سحابی	۴۳	= مصطفی فاطمی
۲۱	= ایردوون فرشاد	۴۴	= منوچهر وصال
۲۲	= فتح اله عبادی	۴۵	= مظفریقلانی کرمانی
۲۳	= علی اصغر آزاد	۴۶	= علی اصغر خمسوی

سند شماره ۶

کارمندان دانشگاه تهران؛ ساکما: ۲۷۰/۳۲۵

سند شماره ۷

پیشنهاد اعطای نشان به رئیس دانشگاه شیراز،

دکتر صورتگر رئیس دانشکده ادبیات؛ ساکما: ۲۹۷/۱۸۰۰۲

اداره نخستوزیر

شماره ۳۲۰۳۰

تاریخ ۳۸/۱۱/۱

شعبه

وزارت فرهنگ

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۳۰/۱۱/۱۳۳۸ بنا به پیشنهاد شماره
۳۶۴۲۹/د و ۲۷/۱۱/۱۳۳۸ وزارت فرهنگ تصویب نموده که •

جناب آقای دکتر نذرت اللہ کاسی جناب آقای حبیب اللہ آموزگار
آقای دکتر لطفعلی صورتگر آقای دکتر نادر شرفی

بمذویت پورستہ فرهنگستان ایران منصوب گردند • تصویب شد در دفتر نخست وزیر

است •

از طرف نخستوزیر: اشرف احمدی

سند شماره ۸

صفحه یک: مصوبه هیئت وزیران: صورت اسامی اعضای جدید فرهنگستان

به انضمام اسامی اعضای قدیمی؛ ساکما: ۲۹۷/۱۱۵۱۵

وزارت فرهنگ

(ص ۲)

اداره
شماره
تاریخ
ضمیمه

اسامی اعضای فرهنگستان ایران

اعضای چند پند

- ۲۱- آقای دکتر عباس زریاب خوئس
- ۲۲- = دکتر محمود صفا
- ۲۳- = علی محمد ماسری
- ۲۴- = دکتر لطیفی صورتگر
- ۲۵- = دکتر علی زریعی
- ۲۶- تیمسار حسنعلی رزم آرا
- ۲۷- آقای مهرداد واجبی
- ۲۸- = مهرداد اله ریاضی
- ۲۹- = دکتر محمد مهدی قلی

تقریباً ۱۳۰۲/۱۲/۱۵

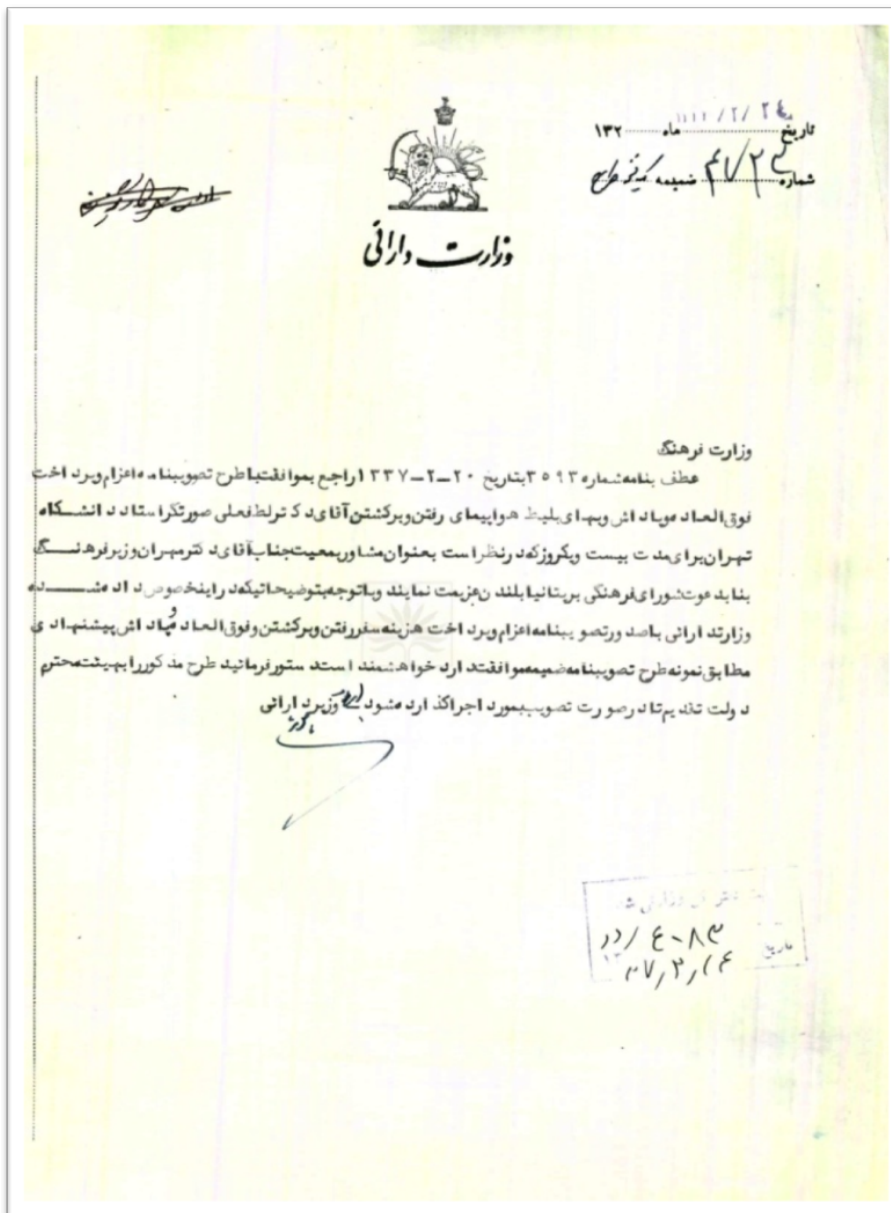
اعضای قدیم

- ۱- آقای دکتر احمد متین فتری
- ۲- = دکتر علی اکبر سیاسی
- ۳- = دکتر مهدی حدادی
- ۴- = دکتر محمود حسینی
- ۵- = دکتر رضا زاده شفق
- ۶- = بهجت الزمان فیروزانفر
- ۷- = ایرادیم پورک آوند
- ۸- = آقای جمال اخسوی
- ۹- = عبدالحلیم قریب
- ۱۰- = محمد حسینی
- ۱۱- = حسین گل کلاب
- ۱۲- = سعید تقیسی

سند شماره ۸

صفحه دو

سند شماره ۹

سفر لطفعلی صورتگر همراه با وزیر فرهنگ

به دعوت شورای فرهنگی بریتانیا به لندن؛ ساکما: ۲۹۷/۵۵۶

رونوشت نامه
شماره
مورخ
وزارت
اداره

ن - ۷ - ۱۰۰۰۰۰ برک

وزارت فرهنگ

اصل آن بشماره
تست شد
اداره

آقای دکتر لطفعلی صورتگر استاد دانشگاه تهران

بموجب این حکم برای مدت دو ماه به شما مأموریت داده میشود به انگلستان
خدمت نموده وضع محصلین ایرانی در آن کشور را دقیقاً سرکشی و نتیجه را -
گزارش نمائید هزینه سفر و نفوق العاده ایام توقف شما طبق آئین نامه از محل
بودجه وزارت فرهنگ پرداخته خواهد شد.

وزیر فرهنگ و دکتر زنگنه

۲۹۹۵/۱۲۲۶۵/۲
۳۸۴۱۵

رونوشت برای اطلاع اداره
رئیس اداره کل کارگزینی

ارسال میشود

سند شماره ۱۰

سفر دکتر صورتگر به انگلستان برای
سرکشی وضعیت محصلان ایرانی، ۲۹۷/۲۲۵۲

